

A KUPEC LOVA

A busz hajnali fél hatkor kanyarodott rá a falu főutcájára, és az első megálló után egészen a központig vitte az utasokat, ahol aztán a kocsmá és a templom közötti téren visszafordult. Zsákfalú volt, máshová nem lehetett menni, csak visszafelé. István nem szállt le a faluszéli megállónál, az túl messze volt még, de a központig sem akart menni, mert onnan már távol volt a háza. A buszon kevesen voltak, inkább a visszafelé induló járat telt meg, azzal mentek a városba az emberek, ki munkába, ki a piacra. Igazán sokan azon sem voltak, mert közel volt a város, s aki tehetett, kocsival ment. Némely elvetemültek biciklivel.

István az első megálló után felállt, tescós szatyrárt megmarkolta, és előrement a sofőrhez.

– Nem tudna megállni még valahol a központig?

– Addig már nincs megálló – mondta a sofőr automatikusan, miközben rövid pillantással végigmérte az öreget.

– Innen is, onnan is messze a sor. Ha megállna, nem kéne annyit kutyagoljak...

– Ha mindenkinek megálllok, ahol kéri, sosem érek a központba – mordult vissza a sofőr, de aztán a vegyesbolt előtt mégis lefékezte a buszt, és félrehúzott.

– Isten fizesse meg – mondta az öreg, és lekászálódott az első ajtón.

– Csak az fogja.

A busz indexelés nélkül indult tovább, István pedig ott állt pár perccel fél hat után a vegyesboltnál. Még nem nyitottak ki, viszont Ilonka már felkapcsolta odabent a villanyt, pakolgatott. Látni lehetett a kirakatüvegen keresztül, amint éppen étolajakat tesz a polcra. Az is milyen gyerek volt még pár éve, aztán becsúszott, megtartotta, és azóta itt pakolja az árut, nyit, árul, zár. Minden nap, lassan már három éve. Az öreg odalépett az ajtóhoz, és megkocogtatta az üveget.

Ilonka hátranézett, s amikor meglátta az odakint ácsorgó férfit, letette az olajokkal teli dobozt a földre, s kinyitotta az ajtót.

– Pista bácsi, maga mit keres itt ebben az órában? Nem a városban kellene lennie?

– Ott, ott kéne lennem, de hát dolog van otthon.

– Miféle dolog? Az unokák mindent megcsinálnak, nem?
 – Mindent, épp ez a baj. Na de kellene nekem egy csomag dohány, tudnál adni?
 – Dohányt nem árulunk már, Pista bácsi, tudja azt maga jól – mondta Ilonka, és félresimította a haját. Az öreg csak ekkor vette észre, hogy a lány korábban szinte derékig érő hosszú haja eltűnt, most csupán a válláig ért, ha ért. – Meg különben, nem volt elég a dohányból? – folytatta a lány az ajtóban.
 – Ej, mit tudod te azt. Szóval nincs dohányod?
 – Nincs, Pista bácsi, csak fent a központban, a dohányboltban, ott kap.
 – Addig én nem megyek el. A franc essen beléje...
 Az öreg benyúlt a zsebébe, és egy megfeketedett kis vászontáskát húzott elő. Szájánál szétnyitotta, és elővett belőle egy csomag dohányt, azaz egy már szinte teljesen üres csomagot. Hosszú, barna mutatóujjával belelőtt, de akárhogy is nézte, két-három szálnál az többre nem volt elég.
 – Hát ez mára nem fog kitartani – motyogta maga elé.
 – Várjon csak, Pista bácsi, adok én magának az enyémből... – mondta Ilonka, azzal hátra is ment a pult mögé, és a táskájából egy nemrég megkezdett csomaggal tért vissza. – Mennyit adjak? Három csipet elég lesz?
 – Elég, elég. Estig kell kitartson.
 – Aztán mi lesz este?
 – Megyek vissza, ott meg úgysem lehet... – mondta az öreg, miközben a lány három jókora adag elég száraz dohányt tett át a másik csomagba.
 – Papírja van, Pista bácsi?
 – Papír az van – válaszolta, és mutatóujjával eligazította a dohányt a tasakban.

Ilonka visszavitte a dohányt a pult mögé, majd betette az elkészítő öreg mögött az ajtót. Nézte a férfit, amint lassú léptekkel elindult felfelé a kist utcán a sor felé. Régről ismerte, még gyerekkorából, akkor ők még a falu másik felén laktak, és amikor Pista bácsi arrafelé járt szénáért, mindig engedte, hogy felüljön Csillag hátára. Erős, jól táplált ló volt a Csillag, nem túl magas, nyugodt, nem ugrott meg minden zajra, kényelmesen eldöcögött a szekérrel és gyerekekkel a hátán. Az öreg meg engedte. A szülők ugyan nem nagyon örültek, ha három-négy gyerek is fent csimpaszkodott a ló hátán, de Pista mindig csak legyintett, ne aggódjanak, szelíd jószág ez, nem lesz semmi baj. Nem is lett. Aztán eltűnedezték a lovak a faluból, mindenki traktorra, kocsira váltott, s egy ideje már csak az öregnek volt lova. És Nórának, a hajdani díjugratónak, aki miután befejezte a versenyzést, meg-

vette a faluszéli bolondasszony házát, és előbb a háztáji kertet alakította át karámmá, aztán a hosszan elnyúló hátsó kertből csinált nyitott lovardát, ahol a környékbeli gyerekeket tanította lovagolni. Négy lova volt, az utcáról is látni lehetett őket, amint a karámban álldigáltak. Ilonka gyereke is járt hozzá, és mivel a nőnek nem volt pénze a lovaglásra, cserébe hetente kétszer kitakarította a korábbi fészerből kialakított istállót. Megérte, Gabika így szerdán és pénteken egy-egy órát lovagolhatott, és az utóbbi időben egyre jobban is ragaszkodott a lovakhoz. Ha lehetett volna, minden idejét ott töltötte volna.

A férfi közben felfelé ballagott a kisutcán. Az első házak elmaradoztak mellette, majd néhány üres telek után bal oldalon a Kiss Jóskák háza következett. Jóska még a kilencvenes években kezdte építeni, mikor még működtek a környékbeli szénbányák, de aztán a kétezres évek elejére, mikor mindet bezárták, Jóska munka nélkül maradt. A házra nem került vakolat, ahogy kerítésre sem jutott az udvar köré, és más egyébre sem. Pedig Jóska dolgos ember volt hajdanán, miután elküldték a bányától, még külföldre is elment szerencsét próbálni, de az sem jött be. Most egy áruszállító-vállalatnál portás, havi negyvenért, amiből aztán sosem fogja befejezni a házát. És már nem is akarja. István még nyár elején beszélt pár szót a feleségével, aki az udvaron kihúzott kötelekre teregette a mosott ruhát. Marosán Árnika nem szokott panaszkodni, legalábbis István sosem hallotta addig, de akkor, azon a füledt, esőre álló délutánon keresetlen szavakkal szapult a Jóskát, aki ahelyett, hogy mozdítana valamit a ház körül, és természetesen volna mit, naphosszat ül a faluvégi magaslesen, és állítólag az őzeket bámulja. Árnika csapzott volt, mellei megereszkedtek a három gyerektől, és szinte megállíthatatlanul szidta az őzeket, meg az urát, aki nem bírta egyebet sem tenni, mint bámulni az erdő szélén váltó őzeket. Erre nem volt nagyon mit mondani. Pista hallgatta, rátámaszkodott az unokájától elkért ásóra, sodort magának egy cigarettát, és némán figyelte az asszonyt. Néha bölintott egyet. Pedig ez is megért szebb időket. Mikor nekiálltak a háznak, jól emlékezett rá, Árnika volt a legmutatósabb asszony az utcában, akkor még sor sem volt, legalábbis nem hívták sornak. Minden ember utánafordult az utcán, még az asszonyok is összesúgtak a háta mögött, és akinek szóba állt az urával, az otthon szinte biztosan kiverte a díszhisztit. Mosolygott volna Pista, de nem volt kedve hozzá. Ahogy állt ott az ásóra támaszkodva, hiába elevedett meg előtte az asszony hajdani formás keble, az őzeket bámuló Jóska elvette a kedvét a vigyorgástól.

István a sor felénél tartott, és megfáradt. Meg kellett állnia. Érezte, hogy egyre nehezebbé válik a levegővétel, csak szorítja a tüdejét a járás, mintha minden lépéssel ránehezedne valami.

Szétnézett. Észre sem vette, hogy már Mariskáék kertjénél jár. Itt ugyan volt kerítés, de bár ne lett volna. Csak az nem ment át rajta, aki és ami nem akart. Mariska férje vásáros cigány volt, és amíg mentek a vásárok, elég jól éltek. Házat húztak, nagyot, mögéje pajtát, kettőt is, egyet az állatoknak, egyet a gépeknek, aztán megvették a hátsó kert mögötti földet is, amelynek a másik vége a párhuzamos utcáig ért. Roland úgy mondta egyszer a kocsmában, hogy oda fognak építkezni a gyerekek, majd az unokák, és akkor mindenki egy helyen lesz. És lett gyerek is, kettő, csak éppen Roland tűnt el az egyik őszi vásár alkalmával. Otthagyta a házat, pajtákat, kertet, földet, gyerekeket és Mariskát. A vásárban, mondták sokkal később a szomszédos falu vásárosai, egy tüzes szemű fiatal lánnyal látták, annak a fara után járt egész hétvégén, aztán sosem jött haza. Mariska ott maradt a két gyerekkel, házzal, pajtával, földdel, amit szép lassan eladogatott. Előbb bérbe adta, de aztán nőttek a gyerekek, és eladta először az egyik felét, pár évvel később pedig a másik felét.

István köhögött. A tescós szatyrot letette a földre, előrehajolt, mély levegőt próbált venni, de nem ment. Egész teste rázkódott a krákogással és köpködéssel teli köhögéstől. Erőlködött, s közben apró csillagok köröztek a szeme előtt. Jobbról balra, balról jobbra. Billegtek, tettek egy kört, és kezdtek előlről. Mikor végre alábbhagyott az inger, István felegyenesedett. Csak nem fog kifogni rajta a kisutca. Zsebéből elővette a megfeketedett vászon-táskát, kihúzott egy darab papírt, abba dohányt csippentett, megtekerte, s mikor már elég feszesnek ítélte, megnyalazta a papírt.

Rágyújtott. Jólesően járta át a meleg füst, még a köhögése is megszűnt egy ideig, mellkasa felszabadult, ahogy átjárta a keserű dohány melegsége.

Nem mozdult senki a kisutcában. Az öreg szerette kisutcának hívni, holtlott évek óta az egész falu sornak hívta a falu domboldalába kapaszkodó utcát, ami annak idején nagy tervekkel és még nagyobb álmokkal futott bele a domboldalba, hogy aztán a kétezres évek közepére ne maradjon belőle más, mint egy visszatérő rémálom. Aki a sorra került, az végérvényesen lecsúszott, onnan nem volt tovább, csak kifelé a földek irányába, onnan vissza már nem lehetett jutni.

István még az elején vette meg a házhelyet, s ha jobban belegondolt, pont akkor, mikor Mariskáék. Bár neki olyan hatalmas tervei nem voltak, mégis másképp tervezte. A gyerekeket, az unokákat odagondolta az utcá-

ba vagy maga mellé vagy szemközt, nyugodt környék volt ez, tele olcsó házhellyel, porhanyós földdel, a domb mögött kis erdővel, minden ideális volt. A kis erdőbe ki-kijárt fáért, mikor nem volt mivel fűteni, és a házhelyhez kerített föld elég volt az istállóhoz is, abban tartotta a lovakat. Mert nem egy lova volt hajdanán, minden héten legalább két-három ló is került az istállóba, és míg továbbadta őket, addig ott álldigáltak nála. Az egész megyében ismerték a lovait, mindenki tudta, hogy aki Csikós Pistától veszi a lovát, azt át nem verik. Az a ló nem kehes, nem botlik, a fogai rendben vannak, és az ára sem rossz. Ugyan olcsón nem adta őket, de rosszul senki sem járt, se ő, sem a vevők. Még Nóra is tőle vette az első lovát, amivel aztán sorra nyerte a díjugrató-versenyeket.

Ügyes lány az a Nóra, gondolta István, és mélyet szívott a cigarettából. Mára csak nála vannak lovak, odaát a falu másik oldalán, de legalább vannak. Továbbindult. A cigarettának köszönhetően megszűnt kicsit a köhögése, mintha a mellkasa is kevésbé szorított volna. Most már csak kibírja valahogy azt a száz métert. Továbbra sem mozdult semmi és senki a kisutcában, csak a szembeni szomszéd bolond kakasa kukorékolt veszettül bele a reggelbe. A férfi utálta azt a kakast, mert sosem akkor szólalt meg, amikor kellett volna. Többször is megfogadta, hogy egy adandó alkalommal kitekeri a nyakát, még úgy is, ha kifizetteti vele Máriskó. Aztán hogy elkerült pár hónapja városra, egészen megfeledkezett róla. Most élesen nyilallt belé a tudat, az istenverte kakasa még mindig itt van, még mindig nem lett leves belőle, még a végén mindannyiukat túl fogja élni, átkukorékol az mindenkit a túlvilágra.

Ekkor pillantotta meg a házát. Ötvenméternyire volt a kaputól, amit még az apósa készített vasból, és amikor feltűnt a ház mögött az istállónak mondott pajta, tudta, valami nincs rendben. A pajta ajtaja tárva-nyitva volt, holott megkérte az unokáit, mindig csukják be az ajtót, és csak a felső részét hagyják nyitva, hogy jól járja át a levegő a szalmát, mert azt jól tudta, ha ezek heti egyszer kiganyézták Babusát, akkor máris sokat gondolt róluk. Rendes gyerekek voltak, mióta odabent volt, kétnaponta vittek neki ételt, tegnapelőtt is beállítottak egy hatalmas lábas töltött káposztával, de hát hiába vitték, alig tudott enni. Csak forgatta a szájában a tölteléket, morzsolta, nyammogott rajta percekig, de mikor le kellett volna nyelni, olyan szűknek érezte a nyelőcsövét, hogy inkább visszaöklendezte az egészet. Értelme sok nem volt. De rendes gyerekek azok, csak éppen nem értenek a lovakhoz, és nemhogy a lovakhoz, az állatokhoz sem. Lassan már olyanok, akik csak

boltban láttak csirkét, és feltehetőleg a pajtát is úgy ganyézták ki, hogy abban köszönet nincs.

Amennyire tudta, megszapozta lépteit, hogy megpillanthassa Babusát. Nem volt jó előérzete a nyitva hagyott pajtaajtó láttán. Nem olyan ló volt az, hogy nyugton üljön. Ha alkalma volt, eddig mindig kihasználta. Vagy elkóborolt az erdő felé, vagy a szomszéd kertjéből kellett hazarángatni, miután lelegette a lucernát. Ez a jobbik eset.

Odaért a kapu elé, átnyúlt fölötte, kireteszelte, majd fél kézzel betolta. Esetleg el is lophatta valaki, bár nem hitte, hogy manapság valaki lólopásra fanyalodna. Nem sok értelme lenne, nem tudja továbbadni, esetleg valami eldugott kis faluba tudnák elvinni, ahol nem keresné senki, és nem kérdeznék, honnan van. Ez nem túl valószínű. Ahogy közeledett a pajtához, egyre nehezebben vette a levegőt, úgy érezte, tüdeje egészen összeszorul, a tescós zacskót még a ház előtt az ajtó elé dobta, és mire a pajtához ért, egészen kiverte a verejték.

A pajta üres volt. A ganét ugyan kihányták, de friss szalmát nem tettek a ló alá, a villa oda volt támasztva a sarokba, és a ló sehol.

A kiserdőről visszafelé jövet be-benézett a szomszédos kertekbe, de sehol sem látta Babusát. Bármerre lehetett, és ki tudja, mikor szabadult ki. Tegnapelőtt az unokái még azt mondták, minden rendben a lóval. Így mondták: minden rendben. Tehát tegnapelőtt még megvolt. Rátámaszkodott a kapura, és fújtatott. Alig kapott levegőt. Nem tudta, merre induljon. És be kellene vennie a gyógyszerét. Erről teljesen megfeledkezett. Eszébe jutott az elhajított szatyor, abban volt.

A tescós zacskó még mindig ott hevert a bejárati ajtó előtt. Lehajolt érte, kivette a gyógyszert, letekerte az üvegcsé tetejét, és a markába gurított egy kerekded pirulát. Bekapta, de sehogya sem bírta lenyelni. Egyszerűen fennakadt a torkán, óriási labdának érezte az apró tablettát. Víz kell, azzal hátha lemegy.

A zacskóból elővette a kulcsot, bedugta a zárba, de hiába erőlködött, a kulcs nem fordult el. Mi a fene, ezek a bűdös kölykök lecserélték volna a zárat? A nagy erőlködés közben lenyomta a kilincset. Az ajtó kinyílt. Nem cserélték le ezek semmit, elfelejtették bezárni. Így bízva rájuk a lovat, még az ajtót sem bírják bezárni rendesen.

A konyhában jólesően hűvös volt. Töltött magának egy pohár vizet, és azzal sikerült lenyelni a gyógyszert. Ekkor vette észre, hogy az unokái arrébb tolták a konyhaasztalt meg a székeket. Ezek mindent átrendeznek. Már most mindent átrendeznek.

Leült az egyik székre. Valahol természetes, gondolta, már készülnek, és senki sem várta már haza. Hogy meg fognak lepődni, ha ma nem találják odabent. Keresni fogják, de mire ideérnek, arra visszamegy. Vagy nem. Ezt még nem döntötte el. Ült a széken, és aprókat kortyolt a vízből. Nézte a falakat. Csupaszok voltak. Teljesen csupaszok. Csak a mosogató fölött virított egy vitrin. Máshol semmi. Mikor beköltöztek, az asszony még akart polcokat, szekrényeket a falra, de miután elment, neki már nem kellett. Megvolt nélkülük. Nem volt szüksége semmi ilyesmire. Az a pár edény elfért a lenti szekrényekben. A poharak a mosogató fölött. És amúgy sem volt itthon. Mindig úton volt a lovakkal, vagy nélkülük.

Messziről hozta a lovakat, más vidékről, ahol még lehetett lovat kapni. Itt már rég nem lehetett, a környéken senki sem tenyésztett lovat, elvéve lehetett találni pár gazdát, aki kettőt is tartott, és ott néha megellett a kanca. De többnyire mindenkinek egy lova volt, vagy egy sem. Előbb a tehének tűntek el, aztán a lovak. Nem kellett takarmány, nem kellett ló sem. Nem volt miért tartani. Szekér se volt, az utánfutó és a kistraktor megoldott mindent. Csak néhány kitartó gazda ragaszkodott a lóhoz. És ha valakinek mégis ló kellett, megtalálták. Eleinte még vásárokbá járt, ott alkudtak meg az állatra, aztán a szekere után kötötte, és hazajött velük. Egyszer még a feketetői vásárra is elment, onnan hozott két szép hucult a szomszédos faluba. Az egyik még mindig él, bár lehet vagy tizennyolc éves. Legalább annyi. Erős lovak voltak, nem túl magasak, nem túl szépek, de jól bírták a munkát. Aztán egyre ritkábban kellett ló, és egyre messzebbre kellett menni. Szekérral nem lehetett. Akkor vette meg a kockalámpás Ladát és hozzá egy kiszuperált magasított utánfutót. Ponyvát szerelt rá, és máris volt mivel elhozni a lovat.

Ült a széken, ivott még egy korty vizet. Végignézett a csupasz falakon. Ahogy csúszott le a víz, minden egyes cseppjénél érezte, amint belesajdul a hatalmas gombóc a torkában. Legalábbis a torkában érezte. Éhes volt. Még reggeli előtt eljött, így tegnap óta nem volt semmi a gyomrában. Ivott még egy kortyot, de még inkább vágyott valami ételre. Valamire, ami nem pépes. Amit meg kell rágni. Még akkor is, ha utána nem tudja rendesen lenyelni. Ekkor jutott eszébe a krumpli, amit még Árnika nyomott a kezébe legutóbb, mikor hazajött. És eszébe jutott Babusa. Meg kéne keresni. Felállt, és benyitott a kamrába. A krumpli ott hevert ugyanabban a vászontáskában, amiben Árnika adta. A kosárban a polcon volt néhány hagyma. Jó lesz, gondolta István, csinál egy levest. Rég evett krumplilevest, pedig szereti. Felvette a vászontáskát, beletette a hagymákat, és visszament a konyhába.

Ekkor vette észre, hogy milyen kosz van a padlón, mintha telejárták volna csizmával az egész házat. Zajt hallott. Először azt hitte, máris ideértek az unokái, de az nem lehetett. Még korán volt, még nem is tudhatták, hogy meglépett. Még odabent sem tudhatták, éppen vécén is lehetett. Vagy levegőzni. Jó vicc. Levegőzni. Újra hallott valamit, de nem kintről, hanem a szobából. Szétnézett, a csikókályha mellett még mindig ott volt a kisbalta. Megragadta, és óvatosan betolta a félig behajtott szobaajtót.

Babusa az ágy mellett állt, a kinyíló ajtóra kicsit megriadt, bizonyára oldalt ugrott volna, ha lett volna hely. De nem volt.

– Hóóó, te! – szólt oda neki az öreg, és a baltát letette a sarokba. – Te meg mit csinálsz idebent? – kérdezte a lótól, miközben odalépett hozzá, és megpaskolta a farát.

A ló oldalt fordította a fejét, majd lehajtotta. Hosszú sörényű, fekete hucul volt, az utolsó, amit hozott. De akkor már senkinek sem kellett, így megtartotta. Úgy volt, hogy két faluval odébb megveszi valaki, de aztán elállt a vásártól. Rajta maradt. Eleinte vissza akarta vinni, még hirdetés is feladott a városi lapban, hátha megveszi valaki. Senkinek sem kellett. S mikor már több hete volt a pajtában, megszokta. Ketten voltak. Ha kiment az erdőre, a ló szó nélkül indult utána. Ha bevitte a pajtába, be sem kellett kötni, ott maradt. Két hónap után döbbsen rá, hogy még mindig nincs neve. Meg arra is, hogy még sosem adott nevet lónak. Mert sosem volt lova. Ezen még most is elmosolyodott. Még azokat a lovakat is eladta, amelyeket azért tartott, hogy a szekér elé fogja őket. Kupec, akinek nincs lova. Jól emlékszik, álltak kint a kiserdőben, a huculra éppen rákötozött két hosszú, vastag faágat, hogy keresztbe rátehesse a fát. Az első tél volt, hogy fára már nem jutott, mert ősszel nem adott el lovat. Hozni kellett. Alkonyatkor vagy hajnalban járt ki az erdőre fáért. Mindig csak annyit vitt, amennyit két kézzel elbírt. Aztán eszébe jutott, hogy van lova. És akkor ott álltak a kiserdőben, a hucul csöndesen tűrte a pakolást, és mikor elkészült, meg akarta nógatni, hogy induljon. A lónak nem volt neve. Lehajtott fejjel valami ehető után szimatolt, erős nyakán kidagadtak az izmok. Szép kanca volt, erős és feltehetőleg termékeny. Nagyanyjára emlékeztette, aki telt, erős asszony volt, sötét-sötét bőrénél talán csak ébenfekete haja volt feketébb. Kilenc gyereket szült, és részben ő nevelte az unokákat is. Az tudott csak jóféle krumplilevest főzni. Jó paprikásan, még kis rántást is tett bele. Ezért aztán Babusa lett a ló neve.

– No, ha már bent vagy, hozok neked egy kis szénát – mondta az öreg, és megvakargatta a ló nyakát. Babusa horkantott egyet.

Az öreg kiment a pajtába, elvette a vasvillát a pajtaajtó mellől, és beleszúrta egy szénabálába. Egy nagyobb adagot akart leemelni, egy ölnyt, viszont amint próbálta megemelni, köhögni kezdett az erőlködéstől. Ugatásszerű köhögés jött rá, nem akart abbamaradni. Térdére támaszkodva köhögött, az egész teste rázkódott. Felegyenesedett és kiköpött. Megszokásból lehajolt, megnézte. Ismét véres volt. Most már két hete véres volt, ha köpött. Túl sokat dohányzik, mondta az orvos, de nem hitt neki. Az már mindegy, gondolta magában. Ismét kézbe kapta a villát, és nekiveselkedett. Kisebb adagot próbált leemelni, és nehezen, de sikerült. Majd újra beleszúrta a bálába, és ismét leemelt egy kisebb adagnyt. Ez már elég lesz. A szénát felölelte, és visszament a házba.

A szobában elgondolkozott kissé, hová is tegye a szénát, végül lehajította a padlóra Babusa elé. Ő már nem jön vissza, Babusa sem, az unokák meg majd kitakarítanak, ha akarnak. Legyen nekik is dolguk.

A ló jóízűen, mohón hersegett a szénát. István nézte egy darabig, majd kiment a konyhába, leült az asztalhoz krumplit pucolni. Közben sodort egy cigarettát, és rágyújtott. Amint végzett a krumplival, nekiállt a hagymának. Az már gyorsabban ment. Ekkor jutott eszébe, hogy répa is kellene, nagyanja is mindig tett belé répát, sőt, gyökeret is. A kamrában az egyik polcon talált néhány megfonnyadt répát, azokat is gyorsan megpucolta. Valamiért úgy érezte, sietnie kell, pedig nem volt hová. Már biztosan keresik, tehát így is, úgy is lebukott. Az unokáit talán most értesíthetik, és mire azok kitalálják, hogy talán hazajött, addigra megfő a leves, megeszi és el is rendezi a dolgokat, leginkább Babusa dolgát.

Kis zsíron hagymát pirított, s már tette is rá a répát, puhuljon az is kicsit. Úgy látta még annak idején nagyanyjától, hogy a répát és a gyökeret is megpirította, állítólag úgy könnyebben megfő. Ezt már akkor sem nagyon hitte, de azóta is így csinálta, már amikor nem volt ki főzzön rá. Mostanában nem volt. De nem erősen bánta, így semmibe nem szólt bele senki. Azt csinálhatott, amit csak akart. Aztán beletette a kockákra darabolt krumplit, és felöntötte vízzel. Innen csak főnie kell, dolog már nincs vele. Csak a tárkony a legvégén. Ezt nem Babusától tanulta, ez saját találmány volt, akkor találta ezt ki, mikor egyszer nem volt pirospaprika itthon, és mégis akart tenni még valamit a levesbe. Ecetes tárkony pedig mindig volt otthon, kis befőttesüvegben tartotta a hűtőben, jól lesózva és beecetézve.

A szobában ettek. Az öreg egy székre tett tálba Babusának is mért a levesből. A ló előbb megszaglászta az ételt, majd komótosan enni kezdett. István az ágy elé húzott egy széket, arra tette a tányérokat. Az egyikben a

levest, a másikban ecetes vöröshagymát is odakészített. A hagymát jól megsózta. Jó erős hagymával szerette a krumplilevest, s emellett még a paszulylevest is, de csak ritkán ehetett hagymát, mivel rosszul bírta a gyomra. Leült, és figyelte, amint Babusa jóízűen falja a levest. Aztán felemelte a tányér vöröshagymát, és egy mozdulattal az egészet beleborította a még gőzölgő levesbe. Így szerette. Sőt, még tejfölt is tett volna bele, ha lett volna. Megkavarta, aztán belekanalazott.

– Ízlik? – kérdezte Babusától.

A ló az öreg hangjára felhorkantott, aztán tovább lefetyelte a levest.

– Nekem is – válaszolta az öreg.

Szerette az ecetes hagyma tárkonnyal és krumplival keveredő ízét. Hoszszan rágta az első kanál levest, addig nyammogott rajta, míg pépes massa nem lett az ételből. Lenyelni így is alig tudta. Az erek kidagadtak a halántékán az erőlködéstől, egészen belefeszült. Újabb kanál levest vett a szájába, újabb percig rágta, darálta az omlósra főtt krumplit. A harmadik kanál ételt már alig bírta lenyelni, egyszerűen nem ment több.

Letette a kanalat. Elfáradt. Megtörölte verejtekező homlokát, aztán felállt, tányérját a Babusa előtti tálba ürítette. A ló ismét horkantott egyet, aztán megszagolta az újabb adag levest. Még egyet horkantott.

– Na, ne csináld! Csak egy kis hagyma... – és megsimogatta a ló nyakát.

Babusa odahajolt ismét a tálhoz, és óvatosan belenyalt. Prüszkölt egyet.

– Jól van, jól... Ne félj, már nem csíp!

A ló megint belenyalt a levesbe, aztán újra és újra.

– Na látod, jó az. Ha nekem ízlik, neked is jó lesz – mondta somolyogva az öreg, és visszaült az ágyra. Babusa tovább evett, István elővette a dohányos zacskóját, sodort egy cigarettát, és rágyújtott.

Dél felé járt az idő. Nézte a lovat. Az is végzett közben az evéssel, csöndesen álldogált a szék előtt, néha még bele-belenyalt az üresen maradt tálba. A dohány keserű illata betöltötte a szobát, István hátradőlt, és kellemes érzés lett úrrá rajta. Jól sikerült a leves, és jólesett a cigaretta. És itt volt Babusa is. Most vége lehetne. Mélyet szívott a cigarettából, a füst bejárta a tüdejét, kicsit meg is szédült a kesernyés íztől.

Köhögött, erősen és felszakadás nélkül. Mintha nem akarna véget érni. A ló oldalra fordította a fejét, és mintha az öregre szegezve volna sötétbarna szemét. Babusa mozdulatára István feltápáskodott, és valahogy abbahagyta a köhögést. El kell rendezni Babusát, futott át rajta, és megtörölte erőlködéstől verejtekező homlokát. Még ledőlt volna egy kicsit aludni,

jólesett volna a leves és a cigaretta után, de úgy érezte, előbb el kell rendezni a lovat.

– Nooo, gyerünk, induljunk! – paskolta meg a ló farát, és az megindult, pár lépéssel átment a konyhán, majd máris kint volt az udvaron.

Az öreg utána. Odakint szétnézett, kicsit félt, hogy megérkeznek az unokái, és keresztülhúzzák a számítását. Az utca csendes volt, semmi sem mozdult. Még a szembeni szomszéd bolond kakasa is abbahagyta veszett kukorékolását. Belépett a pajtába, leakasztotta a szögről a kantárt. Koszos volt. Az ablakból elvette a kezét, és súrolni kezdte a bőrt. Így csak nem viheti. Közben kipillantott. Babusa békésen álldogált az ajtó előtt. Néha kapált egyet mellső lábával.

A fény felé tartotta a kantárt, de még nem volt elégedett, tovább súrolta. Mikor aztán befejezte, levette a gyeplőszárat is, azt is megkefélte. Azal kevesebb gondja akadt, ritkán használta.

Babusa kisebb fejrángatás és horkantások között engedte magát felszerszámozni.

– Ne félj, jó dolgod lesz – nyugtatgatta az öreg a lovat.

Visszament a szobába, a ló elé tett széket visszaállította a sarokba, az ágyat letakarta egy pléddel. Kivitte a koszos tányért és tálat a mosogatóba, egy pillanatig elgondolkozott azon, hogy elmosogasson-e, de végül mindent ott hagyott az unokáknak. Legyen nekik is valami dolguk. Egyebet úgyszemint nagyon tesznek. Szétnézett. A konyhában minden a helyén volt, a poharak, a tányérok, a lábasok, a sarokban ott állt a felmosó, a partvis. Rájött a köhögés. Egyre gyakrabban jön, állapította meg, miközben leült az egyik székre. Az ablakból éppen rálátott Babusára. A ló érezte, történik valami, mellső lábával nyugtalanul kapálta a földet. Néha megrázta a fejét, mint ha le akarná rázni magáról a kantárt. Mikor látta, hogy nem megy, idegesen dobbantott egyet.

– Jó dolga lesz, jobb dolga, mint nálam – motyogta maga elé István, mikor alábbhagyott a köhögési inger. Feltápáskodott a székről, és még egyszer szétnézett. Rendben volt minden. Az ajtót becsukta maga mögött, ráfordította a kulcsot, és próbából lenyomta a kilincset. Bezárta. Mostanra már erről is leszokott. Régebben kényszeresen még a főútról is visszafordult, ha nem emlékezett, hogy bezárta-e az ajtót. De mindig bezárta. Olyan sosem történt, hogy nyitva találta volna. Lenyomta még egyszer. Be van zárva. Végül is mindegy, gondolta, de azért harmadszor is megnézte, zárva-e az ajtó. Így vénségére visszatért az ajtónyitogatás, mosolyodott el magában.

Babusa ott állt mögötte, és ahogy lelépett a tornácra, odadugta a fejét.

– Na, elindulunk – simogatta meg a ló homlokát, majd megragadta a kantárszárat, és elindult a kapu felé.

Marosán Árnika éppen teregetett, amikor furcsa zajra lett figyelmes. Lópaták kopogtak az aszfaltúton. Kinézett két törülköző közül, elképzelni sem tudta, ki jár erre lovas szekérrel. Mióta Pista bácsi kórházban volt, senki nem járt lóval a soron. Hiszen ez a Pista lova, és már kiáltani akart, mikor meglátta a ló másik oldalán az öreget. Először azt hitte, egyedül indult el valamerre a ló, de aztán észrevette az öreget is. Hát ez meg mit csinál? Biztos kell neki a pénz, eladja ezt a szép állatot is, sopánkodott Árnika magában, mivel szerette az öreg cigánylovát. Hosszú sörénye olyan sötét volt, olyan fekete, Árnika még nem látott olyat. Néha kiment vele az öreg a kiserdőre fáért, ilyenkor látta az asszony, és mindig megcsodálta a sörényét. Jó lett volna egyszer felkapaszkodni a hátára, és belemarkolni a sörényébe. De most már nem fog, viszi eladni, az utolsó ló is eltűnik az utcából.

Marosán Árnika belefeledkezett a lóba, addig nézte őket, míg ki nem értek a főútra. Azt még látta, hogy balra fordultak a város felé. Az öreg hajlott háta aztán eltűnt a lóval együtt a sarki vegyesbolt mögött.

Ekkor letértek a főútról, és átvágtak azon a pár foghíjtelken, amit legelőnek használtak az ottlakók. Az önkormányzaté volt, de senkinek sem kellett, így hát mindenki ott legeltette az állatait. Ki birkákat, ki teheneket. Még ezen is össze bírtak veszni, gondolta magánban István. A tehenek nem legeltek a birkák után, csak fordítva. Így az a néhány gazda, akinek még volt tehene, már kora reggel kihajtotta az állatokat a legelőre. Ez nem tetszett a többieknek, összevesztek. Aztán az önkormányzat megtiltotta a legeltetést. Üresen álltak a telkek, benőtte őket a gaz meg a parlagfű. Még Babusa is prüszkölt egyet-egyet, amint átvágtak rajta. A legelő másik oldalán húzódó utca kivitt a falu másik végére.

István azon gondolkozott, mit mondjon. Nem nagyon tudta. A legjobb lenne semmit sem mondani. Azt viszont nem lehet. Valamit kell mondani. Néha végigsimított Babusa nyakán, az némán ballagott mellette. Mindjárt odaérnek, és nem tudta, hogyan is kezdjen bele. Már látta a faluvégi bolondasszony házát, és mögötte az egészen az útig nyúló karámot. Elhoztam, hogy ne adják el, ez jó lesz, gondolta az öreg. Vagy elhoztam, legyen a tiéd, folytatta. Sehogy sem tetszett neki. A legjobb lenne semmit sem mondani, Nóra tudni fogja. Akinek van lova, az megérti. Akinek nincs, annak meg úgymint mindegy.

Odaértek a házhoz, de nem álltak meg, továbbmentek egészen a karámgig. Négy ló álldogált csendesen az egyik sarokban. Három barna és egy

pej. Az öreg megállt, elővette a dohányos zacskóját, és sodort egy cigaret-tát. Miközben rágyújtott, jól megnézte az állatokat. A pej és azt a kisbé-ri félvért még ő szerezte Nórának. Jól tartja őket, de látszik, dolgoznak, nincsenek elhízva. A másik kettő telivér volt. Azok még fiatalok, vékonyak, és bár álltak, István egy-egy akaratlan mozdulatukon látta, elég izgágák még. Azok megéreztek Babusát, oda-oda fordították a fejüket, s a pej meg is indult feléjük.

– Nóra – kiáltotta el magát az öreg.

A lovak felkapták a fejüket a kiáltásra, de nem ijedtek meg. A pej köze- ledett. Babusa is közelebb lépett a karámhoz, amely fölött óvatosan össze- ért a fejük, de nem haraptak, nem bántották egymást.

– Nóra – kiáltott még egyet az öreg. Válasz nem érkezett. István ekkor szétnézett. Senkit nem látott közeledni az úton, mintha kihalt volna aznap a falu. Nóra meg sehol. Babusa tovább ismerkedett a pejjel, és nem vette észre, amint az öreg csöndesen kinyitotta a karám útra nyíló kapuját. A pej erre hátrahőkölt, hátrálni kezdett. Az öreg rácsapott Babusa farára, az pe- dig a nógatásra belépett a karámba.

Miközben szívta a cigarettáját, nézte az ismerkedő lovakat. A másik há- rom is közelebb merészkedett, előbb a félvér, aztán a két fiatal is. Babusa békésen tűrte a közeledésüket, néhány idegesebb nyerítéstől eltekintve nem történt semmi.

A csikket eltaposta. Babusa már a karám másik oldalán hersegett a többieknek kitett szénát.

– Jó dolgod lesz itt – mondta maga elé az öreg, majd elindult visszafe- lé. Úgy döntött, visszamegy. Nem akar egyedül maradni a házban. Majd csak jön a busz, és leinti. Ismét rájött a köhögés, fulladozva köhögött az út kö- zepén, egészen meggörnyedve, térdére támaszkodva. Ekkor nyerítést hal- lott. Visszanézett, és látta, amint a pej nyerítve fut Babusa után. – Jó dol- god lesz itt.